

Jaarverslag 2012 van de "Werkgroep Geveltekens" van de Historische Vereniging Oud Leiden (HVOL).

De officiële oprichting van de "Werkgroep Geveltekens" vond plaats op 27 februari 2012. Een groot deel van de 35 belangstellenden, die zich kort daarvoor bij de voorzitter van HVOL hadden aangemeld na zijn oproep in het Mededelingenblad van HVOL, was op de oprichtingsvergadering aanwezig. Daaraan namen ook de voorzitter van HVOL en twee vertegenwoordigers van de Gemeente Leiden (Afdeling Archeologie en Monumentenzorg) deel.

Bij die vergadering werd een coördinatieteam opgericht bestaande uit Gera Breebaart, Hans de Sterke, Philip Everts (secretaris) en Huibert van Eyk (voorzitter). Het team kwam in de loop van het jaar 8 maal bijeen.

O.l.v. "Het Gilde" werd op 19 mei met ca. 10 belangstellende werkgroepleden een wandeling gemaakt langs diverse gevelstenen in een deel van de oude binnenstad.

Een tiental werkgroepleden nam op 21 juni deel aan een rondleiding door het Archeologisch Centrum van de Gemeente Leiden waar zich enkele gevelstenen bevinden afkomstig uit, meestal onbekende, afgebroken panden.

Het coördinatieteam bezocht op 24 april de "Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem (SGVH)" in Haarlem en op 14 december de "Vereniging Vrienden van Amsterdamse Gevelstenen" in Amsterdam. Beide bezoeken waren heel leerzaam voor de verdere opzet van de Werkgroep.

Op 12 juni vond nog een tweede algemene vergadering van de Werkgroep plaats waar ca. 20 leden aan deelnamen. Tussentijds werden daarna alle leden per email over de voortgang der werkzaamheden geïnformeerd.

Afgesproken werd dat de Werkgroep voorshands prioriteit zal geven aan de restauratie/herplaatsing van gevelstenen in de oude stad, d.w.z. in het gebied, dat binnen de grachten ligt. Een algehele inventarisatie van geveltekens lijkt niet nodig aangezien de uitgeverij Foleor een omvattende publicatie beoogt van alle geveltekens in het oude centrum. Nauw gekoppeld aan de voorbereidingen op restauratie/herplaatsing is het verrichten van archiefonderzoek van de betreffende stenen. De bevindingen worden in een data-base ondergebracht.

Kort na de oprichtingsvergadering werden drie subgroepen opgericht: (1) voor de opzet van een data-base, (2) voor archiefonderzoek en publiciteit/fondsenwerving, en (3) voor restauratie, welke resp. worden gecoördineerd door Hans de Sterke, Gera Breebaart en Philip Everts, en door Huibert van Eyk. Deze subgroepen vergaderden vervolgens ieder diverse malen.

De subgroep (1) inzake databeheer (leden: Stijn Bouwhuis, Annelies van Leeuwen, Hans de Sterke) zette stappen voor de inrichting van haar databeheer. Er is contact gelegd met bestaande organisaties op dit gebied, zoals het website-beheer van HVOL, het Beeldbank-

beheer van het Regionaal Archief (RAL) en de gevelstenen Kennisinventarisatie. De werkgroep stelt als doel haar gegevens via Internet te kunnen beheren, ontsluiten en publiceren. De subgroep hanteert een pragmatische werkwijze voor het opbergen en ontsluiten van "data" op de beschikbare middelen. In samenwerking met de Webmaster HVOL is voor de Leidse geveltekens een eigen website opgezet. We gebruiken deze website als toegang tot alle data. We maken geen gebruik van de HVOL-beeldbank. Er bestaan plannen om de HVOL-beeldbank te migreren naar het RAL. Inmiddels is samenwerking gezocht met het RAL voor het gebruik van hun data-voorziening. Er is ook een aanvang gemaakt met het beheer van foto's en andere bronnen, welke via "Mijn verhaal" worden ontsloten. Dit vormt de eerste stap voor het beheren van foto's in een database met aangepaste zoekfunctionaliteit. Momenteel is de subgroep bemenst met 3 personen: Hans de Sterke coördineert e.e.a. en zorgt voor de HVOL-website; Annelies van Leeuwen beheert de RAL-beeldbank en Stijn Bouwhuis richt zich op de toekomstige data-structuur.

De subgroep (2) Archiefonderzoek en Publiciteit/fondsenwerving: (leden: Piet de Baar, Ollie Meyer te Mey, Peter Broos, Annelies van Leeuwen, Judith Nobels, Jan Hartstra, Hendrik van Asselt, Ben Veldstra, Philip Everts en Gera Breebaart) heeft onderzoek gedaan naar enkele gevelstenen, zowel uit het depot van de Gemeente Leiden als gevelstenen in de stad. Voor de eerste te restaureren en herplaatsen stenen, die van de Blauwe Hoed aan het ABN AMRO gebouw aan de Breestraat, heeft dit geleid tot een verhaal met bronvermeldingen op de website. Onderzoek naar andere gevelstenen is gaande. Een van de leden van de subgroep heeft ten behoeve van de website www.gevelstenen.net aanvullende foto's gemaakt en waar nodig bestaande foto's vervangen door nieuwe. Met een van de andere leden van de werkgroep, Piet de Baar, hebben de coördinatoren Philip Everts en Gera Breebaart een uitgebreid gesprek gehad waarin hij zijn kennis over een aantal gevelstenen overdroeg. Er is overleg geweest met de heer Pancras van der Vlist, schrijver van een boekje over gevelstenen in Leiden. Al het bestaande bronmateriaal uit publicaties werd gebundeld in een overzicht per straat, als werkdocument voor de leden van de subgroep. Eveneens werd zo een overzicht van alle beschikbare foto's samengesteld. Van diverse kanten werd de subgroep attent gemaakt op gevelstenen in deplorabele staat, dan wel interessante stenen die mogelijk voor restauratie in aanmerking komen.

Voor de website werden teksten aangeleverd over het werk van de Werkgroep Gevelstenen. In het ledenblad van de Historische Vereniging Oud Leiden verscheen een artikel over gevelstenen. De subgroep nam deel aan de activiteiten rond het 110-jarig bestaan van de vereniging Oud Leiden.

Met de gemeente werd herhaaldelijk overleg gevoerd. Ook ten behoeve van de gemeentelijke site werden teksten aangeleverd.

De subgroep (3) Restauratie (waarvan de leden zijn: Kees van der Kaaij; Dik Kompier; Thijs de Vries, Maarten van Wijk en Huibert van Eyk) maakte in juli een overzicht van voor eventuele restauratie in aanmerking komende geveltekens in m.n. de Breestraat/Diefsteeg en de Haarlemmerstraat, aangevuld met enkele stenen die zich in het Archeologisch Centrum aan de Hooglandse Kerkgracht bevinden. Uit een groslijst van ca. 20 stenen werd, in overleg met de Afdeling Archeologie en Monumenten van de Gemeente, een nadere selectie gemaakt. De keuze werd gemaakt op basis van enkele vooraf opgestelde criteria. De uiteindelijke selectie betrof gevelstenen voor de panden Breestraat 81 (ABN AMRO-kantoor, i.c. de "Blauwe Hoed"), Breestraat 177 (Chinees-Indisch restaurant; drie stenen), Haarlemmerstraat

86 (standbeeld van L. Coster met bijbehorende tekst), alsmede de volgende stenen die zich momenteel in het Archeologisch Centrum bevinden: twee stenen behorende bij het voormalige pand Hooigracht 15; twee stenen behorende bij de genoemde "Blauwe Hoed" (i.c. het ABN AMRO-kantoor aan de Breestraat 81), het Rad van St. Catharina (Waalse Kerk), en de zgn. "Bilderdijksteen" (voorheen Garenmarkt 6; nu Archeologisch Centrum). Enkele andere stenen - w.o. drie stenen aan de gevel van de Jan Vossensteeg 62, een steen en een herdenkingsplaquette van het Cornelis Sprongh/Heilige Geest Hofje - vielen om uiteenlopende redenen buiten de selectie. Voor de overblijvende stenen werd - door de Gemeente - opdracht verstrekt voor deskundig kleurenonderzoek; dit geldt ook voor een drietal bijzondere stenen die zich vroeger in de gevel bevonden van het Gildehuis voor Timmermannen en Metselaars aan de Oude Vest 87 welke stenen nu eigendom zijn van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap (KOG) en zich bevinden in het depot van het Rijksmuseum in Lelystad. Alleen voor de genoemde "Blauwe Hoed" (en de twee daarbij behorende stenen op het Archeologisch Depot) werd besloten na kleurenonderzoek vervolgens ook tot restauratie en herplaatsing over te gaan. De werkzaamheden - waarvan de kosten ruim € 17.000 bedragen - zijn inmiddels begonnen; de financiering van dit bedrag wordt mogelijk gemaakt door het gemeentelijk subsidiebedrag en een bijdrage van de ABN AMRO. De oplevering, die in het voorjaar van 2013 wordt verwacht, zal gepaard gaan met de nodige publiciteit.

In de loop van het verslagjaar hebben enige leden hun lidmaatschap opgegeven of niets meer van zich laten horen; sommigen onder hen blijven echter beschikbaar resp. geïnteresseerd. Sinds de oprichting hebben zich ook enkele nieuwe leden aangemeld. Op het einde van het jaar telde de Werkgroep circa 20 leden.

Voor het jaar 2013 e.v. zal een nieuwe lijst van voor restauratie en herplaatsing in aanmerking komende geveltekens worden opgesteld. Het ligt in de bedoeling daartoe een zodanige keuze te maken dat de betreffende stenen zich zoveel mogelijk op panden bevinden langs gewilde toeristische routes in de binnenstad en waar zich relatief veel winkels en horecagelegenheden bevinden. Voor de uiteindelijk te selecteren geveltekens zal nader archiefonderzoek worden verricht.

Publiciteit en fondsenwerving zullen in het nieuwe jaar nadere aandacht krijgen.

+++++